

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Prolegomena in logicam - Cod. Ettenheim-Münster 276

[S.l.], [17. Jahrh.]

In Caput [quintum]

[urn:nbn:de:bsz:31-129925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-129925)

Q. A. 1. Ut: substantia dicatur a subsistendo vel substando.

1. quantum quale & sic Anty. cui p. esse quantum, quale, et forma p. ut signant auid ens actu inherens & p. ut signant rem concretam ex accidente et subiecto quantum enim sit dicitur p. p. p. ut signet quantitatem et tunc quantum p. modum minus & sic ut signet quantitatem n. ut facit unum in subo sed ut signat formam in subo et hoc e. modo illud Anty. n. p. p. ut. ultimo substantia n. ponit in abstracto in q. d. q. nec auidens & negando consequentiam q. substantia in abstracto n. est completa sicut est auidens.

In Caput de Substantia

tres partes Tres sunt huius capituli partes; prima dividit substantiam in primam et secundam substantiam et utramque declarat; secunda comparat primam et secundam substantiam inter se et auidentiam; tertia ostendit oppositas substantias quibus q. parti respondet brevis questio.

Questio prima de natura et partibus substantie.

Art. primus.

Forma substantia dicatur a subsistendo vel substando.

Not. 1. Nota primo substantia ut est summi generis dicitur auidens n. se existens id est subsistens & quo postea ut vero e. totum p. dicitur dicitur esse entis p. existens et eorum e. sub ipso sunt natus d. p. dicitur.

Not. 2. nota 2. ex Suarez d. 33. l. 1. substantia dicitur

Uel substantia dicatur a subsistendo uel substantando. 101

posse tum a subsistendo, tum a substantando, substantare. Substantare autem si uim nois peccentis signat quasi stare subaliis. 2.
quo, et eē illud, in quo uetera edita sunt tanquam in subiecto, hanc signem infinat. Antea hoc capite dicitur aut primas substantas eē maxime substantas eo quod maxime substantent deinde species quia substantent pluribus quam genus. Subsistere uero omnis gratia augetur. Subsistere uero signat pedem figere uel permanere. Sapientia phas, signat q se existere independent ab alio, ita ut n egeat alterius ope ut ualid existere possit.

Dicendum primo in loarez loc. q substanta uere uidetur deduci a substantare signatione tan magis dicitur subsistere primo q a subsistere, differt substanta proprie et primo ab accidentibus nam hoc existunt p aliud et in alio, substanta autem p se, et subsistere primo q quaz substantare qe enim primo ut eē in se quam esse sub alio. Dicendum 2to substantantia eē actia n eē subsistere actu multo minus substantare actu sed rationem et fundamentum ad hanc actialem substantantia et substantationem eē eē actia q actu actualis sub. alio substanta est modus quaz substantis q potest separari a substanta ut fit in thoro cuius huiusmodi existit q substantaz diuina, non humana. Dicendum tertio ut aliquid ponatur inposito substantare requirit ut terminetur aliqua actuali substantantia potat q a alias summu genz n p dicitur huiusmodi directe et complete de illo aliquo nam de huiusmodi n d locutione usitata quod sit substanta non substanta significat primo substantantialitatem 2to signat illaz terminatū aliquo actu p se existendi at huiusmodi n eē terminata aliquo actu q se existendi go. Ant: 2to.

De diuisione substanta in i et 2das

Subsistere 2.
2.

Im 1o

Im 2

Im 3.

217. De divisione substantie in ea et eda...

Om 10. Dicendum primum hanc divisionem recte assignatam et satis probat auctoritate satis sic dividens, est autem prima substantia quae neque dicitur in fieri et neque in fieri inhaerens est. tertia est quae dicitur in fieri et neque in fieri inhaerens. Dicendum vero hic non

Om 2. Dividi substantias ut est summum genus quia summum genus in se habet sub altero membro divisionis nimirum sub tertia substantia sed dividi totum per se seu collectione eorum quae per se existunt in ea et quibus componitur haec collectio eorum divisionem totius integri in partes integrantes probat quia iste est sensus divisionis eorum quae collectione hanc per se existentium componunt alia sunt prima substantia quae proprie et primo per se existunt alia vero quae per se existunt tertiario ut videlicet idem sunt realiter in primis dicunt quod nonnulli esse hic divisionem substantie in accidentia eo quod substantia accidentia substantia actualis alii vero esse accidentis in substantia id est substantia actualis in ea quae existunt hanc substantiam alii vero esse accidentis in substantia se non videntur hanc ad mentem satis quae putavit substantiam esse substantia substantia non enim agnovit mysterium incarnationis ex quo nos dividimus substantiam in esse substantia substantia. Articulus 2. de

Primum summum genus substantie recte dividatur in substantias argo: et mixtura

Aliqui ut videri potest apud Fonseca 5 metaphisicae c. 8 q. 4. f. 1. putant hanc 1. 3. putant summum genus substantie esse substantias corporeas et ita excludunt angelos, alii substantias corruptibiles et ita excludunt coelos sed dicendum in hoc apud eorundem substantias creatas in corpore

Om 10.

21. A. 3. Ut summa gen[er]a substantiarum rede[m] diuidantur in corp[or]a et incorp[or]a 102.

ut sunt angeli, et incorruptibiles quales etiam dicuntur
esse ueli, poni in p[ro]posito substantiarum, primo quia conuenit eis
sinitio substantiarum, sunt enim entia p[er] se existentia finita, et
quia p[ro]p[ri]e diuisi substantiam prima diuisione in incorp[or]a
et incorp[or]ea. ob. primo quod sunt diuersa genere sup[er]io-
mo n[on] possunt poni in eodem p[ro]posito sed corruptibile et
incorruptibile sunt diuersa genere sup[er]io[rum] ex p[ar]te dei.
me meta: c. ubi: q[ui] negando minores ad p[ar]tes q[ui]
quod genus in citato loco idem signet quod subit[us] et
sensu sit quod corruptibile et incorruptibile n[on] possint
esse in eodem p[ro]posito sed requirunt diuersa et consequenter
quod faciant diuersas p[ar]tes esse autem hunc sensum ex-
bat Fonseca lo: cit. inue q[ui] alias male intulisset p[ar]-
tes ibidem sunt contraria q[ui] sunt diuersa genera con-
traria enim sunt sub eodem genere in nostro autem
sensu bene concludit sunt contraria q[ui] faciunt diuersas
p[ar]tes p[er] se. ob: Edo p[ar]tes 5 meta: t[er]t[ia] ubi enumerat
substantias amittit substantias incorruptibiles ait enim substantias diuisas
et simplicia corpora ut terra ignis et cetera huiusmodi et
omnino incorp[or]a et q[ui] his constant cum aith[er]a tum demo-
nia et harum p[ar]tes q[ui] corpora incorruptibilia conti-
neri hac uoce et omnino incorp[or]a angelos hac uoce. da-
monia dicitur t[er]t[ia] demonia dicuntur composita lo: cit. ex
corpore sed angeli n[on] sunt corporei q[ui] p[er] p[ar]tes ubi loqui
ex sententia Platonis qui putauit angelos constare corpore
subtili interim potest aliunde colligi p[ar]tes putasse ange-
los esse incorporeos et p[ro]posito substantiarum nam. 12 meta: t[er]t[ia]
ait e[st] necesse esse substantias (ecce gen[er]a substantiarum) na[m]q[ue]
p[er]petuas (ecce incorruptibilitate[m]) et p[er] se abys[us] magni
u[er]itatis (ecce incorruptibilitate[m]) ob: 20, substantia corporea
et incorporea n[on] p[ro]t[er] habere gen[er]a eor[um] q[ui] substantia

ob. 10.

q[ui]

ob. 2.

q[ui]

ob. 3.

25. 11. 4. Ut Chy Thom huiusmodi ponat in predicamentis.

Est dividendi in haec duo generata antea: quia hoc genus nec debet
esse corruptibile nec incorruptibile. Et regando ante: ad primum
Et considerando sequens: nam genus abstractit a suis inferioribus
et sit privationis utriusque. Contra contractentis. Et hoc substantia
incorporea non subsistant accidentibus. Sed substantia est generata sub
sta quo se negando. Nam etiam angeli sunt amorem mo-
tum et finem, id est: ultimo si compositum et incorporeum
sunt. Et hoc genus aut illud esse simplex aut compositum est mate-
ria et forma neutrum potest dici quod generata in se est compositum
quod tunc per species substantia erunt composita quod falsum est. Nam
simpli si componuntur ex materia et forma si simplex est
substantia erunt simplices quod etiam falsum est. Nam hoc consistit
ex materia et forma. Sed bene for: i. e. disto. Et hoc simplex
aut composita etiam species concedit. Etiam gradum superioris
negat. Nam superior gradus abstractit ab utroque tam ab
composito quam simplici quomodo vero substantia incorporea et
incorporea ulterius dividantur ut for: secundo instans. Et
et solent hic quod 4.

Ant: itus.

Ut Chy Thom huiusmodi ponat in substantia.

De hoc uno ut de quo idem respondetur. Et quod quodammodo
art: et de deo dictum est illud se: non ponit in potestatem
rationes: ibidem allatas ut vero hoc idem respondendum est et
30. scilicet illud per se ponit in potestatem substantia generata illud per se ponit
in hac potestatem de quo superiora genera minus se dicant et
substantia sed hoc fit respectu. Et ut hoc idem generata in de
Eae theologorum quam tradit Suarez. Tom primo in 2. Thoma
bante sententia quod 10. art: primo: dubio deo, quod addit non videtur
posse hoc cadere in dubium quod catholicas nec obstat quod Chy
etiam mathe plura includat quam alij hunc nimirum nimita-
tem sufficit enim quod ratio solis et substantia eodem modo con-
veniat. Et et ceteris huiusmodi. Ob: primo: idem ponit per se in
40. 10. substantia quod non existit finite. Chy non existit finite quod generata in
existit per substantiam infinitam nimirum per divinitatem quod non finite

Ut: *thg* *pm* *huiale* *ponat* *in* *pdicamentis*. 103.

Et regando. m. ad ptem regaty consequia qd finitas *thi* n' sui
immenta aut in finite pfectionis p subsistentiaq' diuina, tu cam n'
pantiiget nisi modo illo quo p' id e' finito ob: Edo quod est
in alio tanquaz pars n' ponit p se in substa *thg* qua ho est
pars alteriq' nimiru *thi* qd simul *Dei* et ho qd p' *thg* n'
nam si est in alio quod est totu pdicamentale conuictiq' M
si autem est in alio quod n' e' totu pdicamentale regaty atq'
thg qualens ho n' e' pars totius pdicamentalis nam e'dm se
totum sumptus n' e' totu pdicamentale in eius diuinitas n' sit in q'
dito sed tantu e'dm sui partem qua finitu qd e' nimiru
ut ho. ob: p'io *thg* n' e' individuu hois qd pbat antecedens
qd d' ho n' pdicaty, too eadem ratione qua d' alijs hois qd
pbat antecedens n' p'io ho d' ho. E'dm subsistentiaq' huma
nam in existat p' diuina q' est altioris ordinis quaz huma
na qd p' regando duo prima antecedentia ad ptes posterioris re
gaty consequentia qd licet n' p'io d' ho subsistentia humana tu
e'dm statua hanc remirata p' aliquaz quamcuq' tandem sub
sistentiaq' itaq' diligenty notandu est subsistat p' tantu ter
minu nate et conditione sine qua non res poneret in p' d'ito
substa. Edo satis e' si subsistentia terminet nate, v.g. hu
manitatem etiamsi n' sit uery modq' illig nate quam su
stentat quare huitalas fiet concretu qd sine sustentat ab hu
mana subsistentia fuit a diuina.

Quaestio E'da. d' comparatione
substa prima et e'de inter se et
accidentia.

Stat: p'io

Quel et qua sint ha comparationes

Quadruplex asent p'io comparationes substa p' et e'de
et accidentia inter se p'io uerent primaz substa cu e'dis
et cu accidentib' dicendo uia uel diuina d' primis substa
tanquaz d' subto inferiori uel sunt in primis substa tanquaz
in subto inferioris quod n' conuenit e'dis substa et accidentib'

Rz.

ob 20

Rz.

ob 30

Rz.

Stat:

quadruplex conu
paratio substa
/a.

22. A. 7. duot ei q̄ sint hae comparationes.

1^a.

pbat̄ primū nax oēs gradus superiores subst̄ae in
sunt individuis pbat̄ rōn q̄a s̄ albedo q̄. est in
composē utiq; ex̄it et in aliquo corpore sive individuo

2^a.

Etō confert spes subst̄ae cum generib; subst̄ae dicendo spes inli
mas magis pp̄ie dicit subst̄as quam genera pbat̄z dupl̄i angō
primū est quōd p̄ogress̄ accedit ad primas subst̄as magis est p̄e
stantiā spes infima magis accedit quāz gēnō q̄o rōn q̄ quāsi

3^a.

milis est individuo est magis subst̄a spes e similit̄ q̄o
pbat̄ m. q̄a sicut individuum subst̄at̄ oib; omnino sit spes
sib; generib; zio confert inter se spes infimas s̄p̄e rōn q̄o magis

4^a.

spem infimāz non eē magis subst̄az aliā spē infimā pbat̄ q̄a
quae aequalit̄ propinqua sunt primis subst̄is aequalit̄ p̄e
stantiā at spes infima aequalit̄ sunt propinqua individuis q̄o
eodem modo abs̄erit oēs primas subst̄as eē aequalit̄ p̄e
stantiā q̄a nullus quidā hō est magis subst̄a quāz quivāz

5^a.

Equus hōo confert spes et genera subst̄ae cum accidentibus
ostendit̄z sola genera et spes subst̄ae eē rōn q̄o subst̄as eē
q̄a interroganti qd sit prima subst̄a v.g. socrates tant̄
eē q̄ subst̄as universales n̄ accidētia.

Ant. 2us
Vtū prima subst̄a sit magis subst̄a
q̄am rōn q̄o.

Em 1°.

Dicendū primū magis et minus hic n̄ pp̄ie s̄m̄ q̄a
subst̄a n̄ suscipit magis et minus dicendū rōn magis et
minus hic dem eē at p̄ximis et p̄ se et n̄ p̄ aliud ut

Em 2°.

patet ex textu s̄ulis. Dicendū zio primas subst̄as eē ma
gis subst̄as quāz rōn q̄o pbat̄z q̄a primū et p̄ se actu
subsistit et subst̄at̄ pbat̄z illi primū convenit subsistere
eē subst̄are unū primū convenit operari existere int̄eri

Em 3°.

et s̄ed hōo conveniunt primū primae subst̄ae q̄o. s̄b;
pp̄rietates verū primū conveniunt generib; et p̄bat̄z et p̄
illa individuis s̄ed p̄ se existere et subst̄are sunt pp̄rietates

Ob.

subst̄ae q̄o primū conveniat generi et p̄bat̄z q̄a s̄m̄ q̄a
socrates ideo eē r̄s̄ib̄ilem quia hō eē non q̄a socrates eē.

Ar. 11: / a substā fit magis substā quā rda. 104

Et ex Socrate d. 37. s. 20. in do. M. spiritus resu primo
conueniunt generis et spec. quo ad connexionem dicitur in subo
comedit, quo ad reale et actuale receptionem et existentiam
negat qd receptio rificabilitatis utpote actio qdā prius conue-
nit Socrati consequat ipsa rificabilitas rda existentiam actualem
prius conuenit Socrati ad pbem M. Et in d. 37. Socrates
est rificabilis qd nō quo ad ueritates connexionis conuenit
quo ad prioritatem existat actualis negat. Ines illi prius
conuenit qd dicitur rda existat actualis ex primo emanat sed
predicatu propriū primo emanat ex rētia uniti qd ppietas
rētia actualēm existat prius uicenda est qd in rda uniti
quam singulari s. d. 37. M. ex quo emanat id est actu
quali agrediti conuenit ex quo emanat id est quod est ratio
et causa ut in individuo positū actu emanet negat ad
ppietas emanant ex uniti rētia distinguit nam rda uis
est causa una ppietas ex induis emanet non autem realit
et actuali existentia seu actione ex ipsa rda uis emanat.

Et

ob. 2.

Et

Ant: rurs.

Utrum una spes infima sit aequa substā
ac altera.

Tractat hoc dubium apud Ruben hic q. d. ratio dubitandi
Et fides dicit illud qd magis substā quā magis substā, sed una
spes infima magis substā quā alia qd pbat in rda substā plurib.
auidentibz quas Angly ut quantitatē, edasi et finitū et crāz
pluribz generibz itē, comus substā pluribz generibz quāz homo
bruto se. et auidentat fides aliquā rētia dicit substāre,
uno modo extēsiue, altero intēsiue, hinc proprie loquēdo
d. rētia extēsiue extēsiue pluribz substā quod hē plura p.
dicata rētia extēsiue et auidentalia, intēsiue uero quod uel
propria unitate substā uel proprie ad illud auident uide
collegit uelle d. rētia fides species infimas aqz et substā ill.
rit enim aqz n. rētia extēsiue, sed rētia intēsiue in aqz
distent ab induis quare ad Angly se unaqz spes magis substā
stare alia extēsiue n. intēsiue, quod solum dicit fides.

Real: aliq. d.
extēsiue substāre,

Et

Quaestio Tertia d. ppiety substā

Q. 3. A: Quot et quae sint hae proprietates.

Ans: unicus.

Quot et quae sint hae proprietates.

Six proprietates. ^{Proprietates attribuit Aristoteles} ^{prima est n}
^{liber. latee in libro inhaerentis} ^{et prima substa hoc parte et ita}
sic probat Aristoteles illud n e in libro inhaerentis quod centrali
et dicat in libro in quo reperit etia substa sic dicat
quod non convenit autem haec pprietas soli substa completa
sed primo convenit etiam diffrae in etiam centrali dicit
sua spe et eius inferiori est quod diffrae potius in libro
informationis eo quod centrali forma et figura substa
convenit etiam partibus integrantibus substa et manum nam
haec partes sunt in toto non in substa. ^{2da est substa}
^{2da pprietas} ^{unice pdiat et oib suis subis} haec pprietas convenit tantum
substa prima enim n est inferiora convenit tamen soli etia
quia n pdiant univocae et oib suis subis pbat substa
videntur sunt partim substa partim accidentia inferiora
albedo n est coloris sed color centrali d. et albedo quod
fatis et substa quod n est univocae et oib suis subis. ^{3ia est ut}
sta prima signat hoc aliquid etia substa quale aliquid
autem prima substa signare aliquid quia est substa completa
etia hoc aliquid quia est substa quod potest per se quasi digito ostendi
etia vero est signare aliquid quia ita est substa com-
pleta etia quale quid quia est substa quae imitatur non
existendi qualiter id est accidentia in substa enim etia existit
in rebus natura et existentia individuum. dicitur si secunda
substa existit et prima quomodo per se subsistit et ideo in
si subsistere quia superiora n tantum existant et inferiora
sed existant etiam eodem genere existentiae quae inferiora
ra in quod prima substa subsistat etiam etia dicitur sub-
sistere. ^{4ta est quod substa} ^{non habeat contrarium}
quando et contrariis pprie dicitur haec pprietas n convenit
soli substa nam nec quantitas tunc contrarium est primo

tertia.

quarta.

Quod et quae sint hae proprietates. 105.

aqua et ignis sunt contraria sicut quod corrumpitur a con-
trario corrumpitur sed substantia corrumpitur per a contrario,
quod fit contrariis in aquam et ignem esse contraria non per
has substantias sed per adiectas qualitates calorem scilicet et
frigus, item substantia corrumpitur non a sibi contrariis sed a con-
trario qualitati sibi inherenti quia et substantia non suscipit
magis et minus loquendo de intensione proprie dicta nec ista
proprietas et solius substantiae est enim etiam quantitatis. obta
proprietas est ut substantia manens eadem numero possit con-
traria suscipere circa hanc proprietatem dicendum primo sub.
obta primas primo et per se suscipere contraria etas vero
per primam primum patet inde quia ut vidimus quod procedit,
se substantia prima primo et per se substantia audentibus lo-
quendo de actuali substantiatione etiam inde quia quod in est so-
crati inest etiam huius. notandum autem non esse sensum
quamvis substantiam suscipere omnia contraria nam angeli
non suscipiunt contraria corruptiva et corporea sufficiunt igitur
ut quicquid substantia aliqua contraria possit suscipere. dicendum
etiam hanc proprietatem esse propriam substantiae etiam modo probatur
Ade hoc iam ait esse maxime propriam substantiae suscipere con-
traria. ob: primo calorem et frigus non suscipere contra-
ria respondetur negando primum enim per se creare accidentia
contraria quae calorem possit suscipere etiam calorem habet densitatem
et hinc habet densitatem sic ex se posset habere raritatem
nisi densitas inest calori a natura angeli autem ex sua
natura possunt habere gaudium et tristitiam et similia. ob: etiam
quantitatem etiam suscipere contraria quia per quantitatem un-
versalia in partem substantiae per quantitatem contraria suscipere ut
quod substantiam ut quod si quo hinc loquuntur. dicitur quantitas post
consecrationem hostiae habere per calorem et frigus etiam
ut obta quod in ibi non sit substantia generis per quantitatem
illa non est obta quod naturali modo quem solum patet. novit
ob: etiam oratione suscipere contraria veritate scilicet

quinta.

Sexta.

om 10.

Not.

om 20.

ob 10.

per.

ob 20.

per.

ob 30.